

Kaznivo dejanje zanemarjanja mladoletne osebe in surovega ravnanja

Mladen Singer*

Ustrezna politika pregona in kaznovanja oseb zaradi kaznivega dejanja zanemarjanja in surovega ravnanja z otrokom ter odkrivanje in prijavljanje takega vedenja bi veliko pripomogla k uresničitvi raznovrstnih kriminalnopolitičnih in socialnopedagoških namenov, predvsem pa bi prispevala k preprečevanju motenj v vedenju otrok. Zato je bilo nujno treba razčleniti nekatere temeljne socialnodemografske in kriminološke značilnosti oseb, ki jih organi družbenega nadzorstva z izbirnim odkrivanjem predajajo sodišču, kjer so kaznovane za kaznivo dejanje zanemarjanja in surovega ravnanja z otrokom po 101. členu KZH oziroma 196. členu prejšnjega KZ, prav tako pa je bilo nujno razložiti potek kazenskega postopka, temeljnih meril pri izreku sankcij ter način storitve kaznivega dejanja. Zavod za socialno delo, Strokovna služba združene samoupravne interesne skupnosti za socialno varstvo mesta Zagreba, je naročil tako raziskavo pri skupini avtorjev, zunanjih sodelavcev Vseučilišnega računskega centra v Zagrebu.

Splošni namen te raziskave je bil ugotoviti obseg ter pravno, kriminalnopolitično in socialno sestavo zanemarjanja in grobega ravnanja z otroki na področju Zagreba in SR Hrvatske z namenom, da bi uporabili te podatke pri načrtovanju in uravnavanju kazenskopravnega in socialnovarstvenega posredovanja pri zaščiti otrok pred vedenjem, ki bi pogubno vplivalo na njihovo vzgojo, razvoj in izobraževanje.

V raziskovalni vzorec smo zajeli polnoletne osebe obeh spolov, ki so jih sodišča na področju SR Hrvatske pravnomočno obsodila za kaznivo dejanje po 101. členu, 1. odst. KZH, oziroma po 196. členu prejšnjega KZ v obdobju od 1967. do 1977. leta.

Vzorec zajema 549 izpraševancev. Razčlenitev povezanosti nominalnih spremenljivk z urejeno kategorijsko spremenljivko je potekala po programu CONTAB.

V pričujoči študiji bomo razčlenili pojavne oblike storitve kaznivega dejanja zanemarjanja in surovega ravnanja z otroki v povezavi z načini storitve kaznivega dejanja (trajanje kriminalne dejavnosti, morebitni stek, značilnosti kraja storitve dejanja), pa tudi v povezavi z nekaterimi spremenljivkami o storilcu in oblikah njegovega socialnopedagoškega vedenja ter o značilnostih žrtve in poteku kazenskega postopka.

* Dr. Mladen Singer, namestnik javnega tožilca SR Hrvatske.

Izmed vseh uporabljenih razčlenitev o povezanosti nominalnih spremenljivk bomo tukaj navajali v oklepajih rezultate Hi kvadrat testa o pomembnosti razlik med obravnavanimi spremenljivkami ter simetrične koeficiente asociacij med razčlenjenimi spremenljivkami po W. Pearsnu.

Po pregledu obsodb smo se prepričali, da lahko dejanja po obliki storitve v celoti uvrstimo pod surovo ravnanje ali vzgojno zanemarjanje otroka, oziroma da je v nekaterih opisih dejanja zajeto tako surovo ravnanje kakor tudi zapostavljanje mladoletnika v obliki grobega zanemarjanja njegove vzgoje.

Ugotovili smo, da so bili storilci v 8,4% obravnavanih primerov obsojeni samo zaradi surovega ravnanja, v 45,5% samo zaradi zanemarjanja, medtem ko so bili v 46,1% obsojeni zaradi vedenja, pri katerem se stekata obe obliki kaznivega dejanja.

Pojavne oblike in načini storitve dejanja

Večina storilcev je izvrševala kaznivo dejanje daljše časovno obdobje. Enkratno storitev dejanja smo ugotovili le pri 10,2% storilcev, v trajanju do 1 leta pri 18,2%, od 1—2 let pri 18,6%, od 2—4 let pri 30,8% in 5 ali več let pri 22,2% storilcev.

Preučevali smo razmerje med oblikami storitve dejanja (samo surovo ravnanje, samo zanemarjanje, surovo ravnanje in zanemarjanje) in ugotovili, da surovo ravnanje traja praviloma manj časa, medtem ko so primeri, kjer imamo surovo ravnanje združeno z zanemarjanjem, potekali daljši čas kot druge pojavne oblike storitve kaznivih dejanj v škodo otrok.

Med storilci, ki so bili obsojeni za enkratno dejanje, je tistih, ki so zagrešili samo surovo ravnanje neprimerno več, kot v skupnem vzorcu in veliko več kot v podvzorcu storilcev, ki so bili obsojeni za kriminalno dejavnost, ki je trajala dalj časa. Med opazovanimi spremenljivkami so statistično pomembne razlike [$P = Q$ (I, J) = .2999, $X^2 = 68.0350$, $df = 8$, $Pr(x^2/df) = .000000$], povezanost pa je razmeroma slaba.

Zaskrbljujoče je, da ravno pri ostrejši obliki kaznivega dejanja, t. j. pri surovem ravnanju in zanemarjanju mladoletnika, poteče znatno več časa, predno je ta dejavnost odkrita in obravnavana, kot pri drugih oblikah tega kaznivega

dejanja. Gre namreč za to, da trajanje kriminalne dejavnosti ni le kazalec, ki je pomemben za ocenitev stopnje družbene nevarnosti dejanja in storilca, temveč tudi podatek, ki priča, koliko je okolje, v katerem se to dogaja, občutljivo ali neobčutljivo in kolikšna je pripravljenost raznih organov družbenega nadzorstva za odkrivanje takega vedenja, njegovo prekinitev in sodno obravnavanje. Zato se nam je zdelo pomembno dodatno ugotoviti, ali so razlike v trajanju kriminalne dejavnosti surovega ravnanja in zanemarjanja otrok med mestnim področjem Zagreba in krajih, v katerih je samo sedež občine, kakor tudi v krajih, ki nimajo niti tega, pomembne. S primerjanjem smo ugotovili, da potekajo kazniva dejanja surovega ravnanja in zanemarjanja otrok dalj časa ravno v republiškem centru, t. j. v Zagrebu, krajši čas pa v krajih, kjer je sedež občine, in v krajih, kjer so močnejše izražene podeželske značilnosti.

Dejstvo, da kraj storitve kaznivega dejanja vpliva na razlike v trajanju kriminalne dejavnosti, potrjuje tudi Hi kvadrat test, ki kaže, da so razlike med obravnavanimi spremenljivkami statistično pomembne, povezanost, izražena s koeficientom asociacije, pa je nekaj slabša [$P = Q(I, J) = .3214$, $x^2 = 71.9397$, $df = 8$, $Pr(x^2/df) = .000000$].

Ugotovljeno razmerje med krajem storitve dejanja in trajanjem kriminalne dejavnosti bi lahko razložili z okoliščino, da je v manjših krajih anonimnost manjša, manjša je odtujenost med ljudmi, občutljivost okolja do kriminalnih izpadov proti otrokom pa je večja, zato je tako vedenje prej odkrito in preprečeno. Nasprotno pa je v Zagrebu, kjer so izgrede v škodo otrok ravno zaradi slabše povezanosti med ljudmi, njihova zaprtost in anonimnost manj opazni. Kljub temu te razlike ne bi smele biti tako izrazite, ker bi po logiki morale službe in ustanove v Zagrebu, ki so nosilci družbenega nadzorstva, delovati bolj organizirano in kakovostno kot zunaj mesta. Vse to kaže na dejstvo, da je treba posebno na mestnih področjih, zlasti na ožjem področju mesta Zagreba, zasnovati ustrezne oblike in metode dela, ki bi pri zgodnjem odkrivanju surovega ravnanja in grobega zanemarjanja vzgoje otrok, učinkovito pritegnile raznovrstne organe družbenega nadzorstva. Očitno je, da v zamotanih pogojih mestnega življenja samo Center za socialno delo ne more omogočiti učinkovitega varstva otrok pred surovim ravnanjem in grobo vzgojno zanemarjenostjo.

Dobili smo določene podatke o vplivu stopnje urbanizacije kraja storitve kaznivega dejanja na pojavne oblike storitve tega kaznivega dejanja, in sicer tako, da smo primerjali ti dve spremenljivki. Na ta način dobljene morebitne razlike lahko vplivajo na posebne vsebine in preprečevalne programe tega družbeno negativnega pojava.

Zanimalo nas je, katera pojavna oblika tega kaznivega dejanja je pogostejša v Zagrebu, katera v krajih, ki so sedež občine, in katera v krajih, ki to niso. Ugotovili smo, da so med obravnavanimi spremenljivkami statistično pomembne razlike, čeprav je koeficient korelacije majhen [$P = Q(I, J) = 2468$, $x^2 = 31.1437$, $df = 4$, $Pr(x^2/df) = .000003$].

Ugotovili smo, da v krajih, ki so sedež občine, in v krajih, ki to niso, storilci kaznivih dejanj po čl. 101. KZH pogosto samo surovo ravnaajo z otroki, medtem ko je v republiškem centru poleg surovega ravnanja pogosto tudi zanemarjanje otrok. Mestno področje očitno spodbuja k težji pojavni obliki tega kaznivega dejanja, zato so verjetno tudi posledice takega sestavljenega negativnega vpliva na otrokovo osebnost v Zagrebu težje, kot zunaj mesta. Menimo, da bi to moralo vplivati na oceno stopnje družbene nevarnosti dejnja in storilcev ter s tem tudi na odmero kazni.

Posebno nas je zanimalo, ali je imela ugotovljena kriminalna dejavnost izpraševancev zelo poguben vpliv na vzgojo otroka ter ali so v tem pogledu kakšne razlike med obravnavanimi pojavnimi oblikami storitve tega kaznivega dejanja. Posebno poguben vpliv na vzgojo otrok smo ugotavljali tako, da smo spraševali, ali je storilec nagovarjal otroka k asocialnemu in prestopniškemu vedenju, oziroma ali je bil strpen do takega vedenja, ali se je v pričo otroka normalno obnašal ter v kolikšni meri ni bil ugotovljen nobeden od teh pojavov.

Posebno poguben vpliv na vzgojo otrok smo ugotovili v 40 % primerov, od tega je bilo 15,1 % napeljevanje k asocialnemu in prestopniškemu vedenju ali strpnost do takega vedenja, v približno 25 % primerov pa se kaže poguben vpliv na vzgojo otroka v nemoralnem vedenju v pričo njega.

Razlike med obravnavanimi spremenljivkami so statistično pomembne, koeficient korelacije pa kaže, da je povezava razmeroma dobro izražena [$P = Q(I, J) = 4348$, $x^2 = 92.7955$, $df = 4$, $Pr(x^2/df) = .000000$]. Ugotovili smo, da so bili izpraševanci, ki so imeli posebno poguben vpliv

na vzgojo otroka, v podvzorcu storilcev, ki so z otrokom surovo ravnali in ga zanemarjali zastopani manj, kot v skupnem vzorcu; takih izprašancev je bilo v podvzorcu tistih, ki so z otrokom samo surovo ravnali ali ga samo zanemarjali, veliko več. Oblika storitve dejanja, ki je sestavljeno iz surovega ravnanja in zanemarjanja, povzroča pri otrokovi vzgoji veliko težje posledice, kot če gre samo za surovo ravnanje ali samo za zanemarjanje.

Pojavne oblike storitve dejanja in spremenljivke, ki opredeljujejo storilca

Da bi ugotovili povezanost nekaterih podatkov o osebnosti storilca s pojavno obliko storitve dejanja, smo preučili slednjo spremenljivko glede na spol storilca, starost v času sojenja, podatke o telesnem zdravju in zakonskem stanu. Pri tem smo izhajali iz domneve, da bodo spremenljivke, ki določajo starost, spol, telesno zdravje in zakonski stan vpraševanca, v določeni meri diskriminirale spremenljivko, ki nas seznanja s temeljnimi pojavnimi oblikami storitve tega kaznivega dejanja. Predvidevali smo namreč, da je prestopniško vedenje v škodo otrok, ki se kaže kot surovo ravnanje ali zanemarjanje oziroma kot eno in drugo, v veliki meri odraz nekaterih osebnostnih lastnosti. Na žalost nismo mogli uporabiti podatkov o storilčevem intelektualnem statusu, nevrotizmu in psihopatiji, čeprav bi s temi spremenljivkami veliko natančneje preverili našo domnevo. V 50 % primerov namreč na to vprašanje nismo dobili verodostojnega odgovora, zato so te spremenljivke neuporabne za nadaljnjo razčlenitev.

Pri surovem ravnanju in zanemarjanju mladoletnikov so storilci lahko osebe obeh spolov. Vzorec pa zajema okoli 60 % moških in okoli 40 % žensk. To seveda še ne pomeni, da moški pogosteje kot ženske surovo ravnajo z otrokom ali ga zanemarjajo; te razlike so lahko (in verjetno tudi so) odraz nekaterih sedaj še premalo znanih dejavnikov, ki vplivajo na to, da moške lažje in pogosteje odkrijemo kot ženske.

Prepričali smo se, da so po oblikah storitve kaznivega dejanja velike razlike med izpraševanci moškega in ženskega spola. Pri ženskah prevladuje samo zanemarjanje, pri moških pa surovo ravnanje, bodisi samo, bodisi združeno z zanemarjanjem. Opazili smo, da so razlike med spremenljivkami statistično pomembne, še več, sodeč po koeficientu korelacije je povezanost

zelo dobra [$P = Q(I, J) = 5869$, $x^2 = 156.2280$, $df = 2$, $Pr(x^2/df) = .000000$].

Okoliščine, ki vplivajo na tako porazdelitev izpraševancev po pojavnih oblikah storitve kaznivega dejanja glede na spol, so lahko zelo različne. Ker v okviru tega izpraševanja nismo mogli posebej preučiti tega pojava, ne moremo z gotovostjo trditi, za katere razloge gre in kakšnega pomena so. Zaradi razmeroma nizke starosti oškodovanih otrok in mladoletnikov lahko sklepamo, da je veliko število teh otrok v starosti, ko najbolj potrebujejo materino skrb, nego in vzgojo. Če pa ta zataji, se pokažejo znaki zanemarjenosti v urejenosti, prehrani, higieni in negi otroka. Oče se tovrstno manj ukvarja z otrokom, zato so zanj te oblike zanemarjanja manj verjetne. Pri očetih je, nasprotno, v ospredju njihovo avtoritativno razmerje do otroka, bolj so nagnjeni k nasilju, še zlasti, če upoštevamo, da je več kot 50 % vprašancev nagnjenih k čezmernemu uživanju alkohola. Zelo verjetno je, da ta razlika pri pojavnih oblikah storitve kaznivega dejanja glede na spol veliko prispeva tudi k različni jakosti odkrivanja in prijavljanja moških in ženskih storilcev. Surovo ravnanje, pri katerem prevladujejo moški, še posebno, kadar so to nasilni alkoholiki, spremljajo očitno take oblike vedenja, ki pritegujejo pozornost okolice, jo vznemirjajo in so zato prej opazne in bolj izzivaj možnostnega prijavitelja.

Pri razčlenjevanju podvzorca izpraševancev, ki so otroka zanemarjali, bodisi tako, da so ga zanemarjali samo vzgojno ali samo materialno, smo ugotovili, da so bile ženske največkrat obsojane zato, ker sploh niso skrbele za otroka, redkeje pa samo zaradi delne brezbržnosti, t. j. zato, ker bi otroka zanemarjale samo materialno ali samo vzgojno. Ta pojav je najverjetneje posledica dejstva, da so bile za kaznivo dejanje zanemarjanja otroka najpogosteje obsojane tiste ženske, ki so otroka v celoti prepustile skrbi socialnega varstva, same pa so živele asocialno. Znano je tudi, da ima materina brezbržnost do otroka težje posledice, zato je v takih primerih otrok iz družine izločen pogosteje kot pri materialni in vzgojni brezbržnosti očeta, katerega lahko mati s svojo požrtvovalnostjo v veliki meri nadomesti.

Pomembno je bilo tudi preučiti starost storilcev kaznivega dejanja surovega ravnanja in zanemarjanja otrok. Ta okoliščina je namreč pomembna ne samo za kazensko politiko sodišč, temveč tudi za napovedovanje uspešnosti socialnovarstvenih ukrepov.

Največ izpraševancev iz našega vzorca je bilo starih 31—40 let (41,7%), približno $\frac{1}{4}$ je bila v starosti 41—50 let, le malo storilcev pa je bilo starejših od 50 let. Torej so storilci tega kaznivega dejanja v več kot $\frac{2}{3}$ primerov osebe v vitalnem življenjskem obdobju, torej mlajše od 40 let. Vsekakor so to osebe, pri katerih je na njihovo vedenje in način življenja smotrno vplivati z vsemi socialnopedagoškimi, socialnovarstvenimi in tudi kazenskopравnimi ukrepi, kar bi, upajmo, lahko izzvalo ustrezne pozitivne spremembe v njihovem razmerju do otroka. Še posebno pa je zakrbljujoča skupina storilcev v starosti do 30 let, ker so to praviloma starši najmlajših otrok, ki bodo še zelo dolgo odvisni od njihove skrbi in vzgoje. Zaskrbljujoče je tudi to, da smo neprilagojeno obliko vedenja, ki je pomemben razlog za negativno razmerje do otroka, zasledili v tolikšni meri (26% primerov) ravno pri osebah, mlajših od 30 let. Če upoštevamo, da kriminalna dejavnost poteka povprečno 3 leta, tedaj je zaskrbljujoč tudi podatek, da so te osebe že pri 25 letih surovo ravnale s svojimi otroki in jih grobo vzgojno zanemarjale. Upamo le, da so mlajši storilci dojemljivejši za socialno pedagoške in posebne preprečevalne vplive in da bodo sčasoma spremenili stališče do svojih otrok ter resneje opravljali starševske obveznosti in dolžnosti.

Zanimalo nas je zlasti, ali so med storilci različnih starosti razlike tudi v pojavnih oblikah storitve kaznivega dejanja surovega ravnanja in grobega vzgojnega zanemarjanja otroka.

Ugotovili smo, da so storilci v starosti do 30 let bolj nagnjeni k zanemarjanju otrok, v starosti od 31—40 let pa so v večji meri udeleženi v podvzorcju storilcev, ki surovo ravnajo z otroki. Osebe v starosti 41—50 let in tiste preko 50 let pa so dosti bolj kot v drugih podvzorcjih in bolj kot v skupnem vzorcju zastopane v podvzorcju, v katerem z otroki surovo ravnajo in jih zanemarjajo.

Povezava med spremenljivkami, ki opredeljujejo pojavno obliko storitve kaznivega dejanja in starost storilca v času sodbe, je srednje izrazita, statistične razlike pa so pomembne [$P = Q$ (I, J) = 3775, $x^2 = 83.4846$, $df = 6$, $Pr(x^2/df) = .000000$]. S starostjo storilcev se torej do določene stopnje spreminja tudi fenomenologija storitve kaznivega dejanja.

Domnevali smo tudi, da bi zdravstveno stanje izpraševancev iz našega vzorca, opredeljeno z zdrav (69,8%) in bolan (30,2%), tudi lahko bilo v določeni povezavi z eno od obravnavanih po-

javnih oblik storitve kaznivega dejanja surovega ravnanja in zanemarjanja otrok. Bolezen vsekakor zmanjšuje strpnost in pogojuje nevrotičnost, posebno če upoštevamo, da so naši izpraševanci sodili v nižjo izobrazbeno stopnjo, kjer je prisotnost patoloških pojavov večja.

Opazovali smo razmerje med omenjenima spremenljivkama in se prepričali, da je v podvzorcju storilcev, ki so surovo ravnali z otroki in jih vzgojno zanemarjali, bolnih storilcev veliko več kot v podvzorcjih s storilci, ki so samo zanemarjali svoje otroke ali so z njimi samo surovo ravnali. Tako je bila naša domneva o povezavi med telesnim zdravjem oziroma boleznijo in obliko storitve kaznivega dejanja potrjena. Razlike so statistično pomembne, simetrični koeficient asociacije po Perasu je razmeroma izrazit [$P = Q$ (I, J) = 3984, $x^2 = 66.1832$, $df = 2$, $Pr(x^2/df) = .000000$].

Menili smo, da tudi zakonski stan storilcev kaznivih dejanj lahko vpliva na način storitve. Nekatera znamenja so namreč kazala, da bi lahko bile osebe, ki ne živijo v zakonski skupnosti, bolj obremenjene z različnimi oblikami vedenja in bi se to lahko kazalo v težji obliki kaznivega dejanja po členu 196 prejšnjega KZ.

Povezava med oblikami storitve kaznivega dejanja in spremenljivko, ki določa zakonski stan, niso potrdila naših domnev. Obravnavani vzorec je zajemal $\frac{2}{3}$ oseb, ki v času storitve kaznivega dejanja niso živele v zakonski skupnosti, okoli $\frac{1}{3}$ jih je živelo v izvenzakonski skupnosti, ravno toliko pa izven zakona in izvenzakonske skupnosti.

Ugotovili smo, da osebe, ki živijo v izvenzakonski skupnosti, zelo redko surovo ravnajo z mladoletnikom, najpogosteje ga samo zanemarjajo in so nekaj manj kot v skupnem vzorcju udeležene med izpraševanci, ki so z otrokom surovo ravnali in ga zanemarjali. Drugačno pa je stanje pri osebah, ki ne živijo niti v zakonski niti v izvenzakonski skupnosti. Ti izpraševanci so veliko manj zastopani pri kombinirani storitvi dejanja, t. j. surovem ravnanju in zanemarjanju, več kot v skupnem vzorcju pa jih najdemo med izpraševanci, ki so samo zanemarjali svoje otroke.

Razlike med obravnavanimi spremenljivkami so statistično pomembne, koeficient asociacije pa nakazuje slabšo povezavo [$P = Q$ (I, J) = 3055, $x^2 = 45.4290$, $df = 4$, $Pr(x^2/df) = .000000$].

Nimamo na voljo dovolj podatkov, da bi lahko dali določnejše mnenje o ugotovljenih odnosih med zakonskim stanom storilca in oblikami sto-

ritve kaznivega dejanja. Domnevamo, da je med osebami, ki ne živijo v zakonski, pa tudi ne v izvenzakonski skupnosti, veliko število mater samohranilk, kakor tudi žena, katerih otroke so zaradi njihove brezbržnosti morali oddati v zavod. V zakonski skupnosti pa so storilci največkrat osebe, ki z nasilnim vedenjem, združenim s čezmernim uživanjem alkohola, izražajo nezadovoljstvo nad svojim zdravjem, socialnim položajem in okoliščinami, v katerih žive. Tu se v glavnem poraja najpogubnejše vzdušje za zdravje, razvoj in vzg jo otroka ter je neredko združeno s fizičnim in psihičnim surovim ravnanjem.

Pojavne oblike storitve dejanja in nekatere patološke oblike vedenja storilcev

Obraunavani vzorec v veliki meri zajema razne oblike patološkega vedenja, zato se nam je vsiljevalo vprašanje o morebitni povezanosti takih vedenjskih motenj z oblikami surovega ravnanja in grobega vzgojnega zanemarjanja otroka. Zato smo oblike storitve tega kaznivega dejanja povezali z izpraševančevim odnosom do dela, s prostitucijo, potepuštvom, nasilniškim vedenjem in z nagnjenostjo k alkoholizmu.

Razmerje, ki ga ima neka oseba do dela, je lahko samo po sebi ali v sodelovanju z drugimi podatki pomemben pokazatelj pri ocenjevanju ne le njegove prilagoditvene stopnje, temveč tudi razvojne stopnje neke osebnosti v smeri neprilagajenosti. Razmerje do dela smo opredelili s kategorijami, ki nam povedo, ali je storilec v rednem delovnem razmerju (22,9 %), ali dela priložnostno (35 %), ali pa sploh oziroma pretežno ne dela (34,1 %). Menili smo, da je zelo verjetno, da osebe, ki imajo v veliki meri moten odnos do dela, težko ali nikakor ne zadovoljujejo svojih dolžnosti do družbe in ravno tako obveznosti pri vzgoji in preživljanju svojih otrok.

Dejstvo, da je 1/4 naših izpraševancev v rednem delovnem razmerju, nas samo po sebi navaja k ugotovitvi, da imamo pred seboj negativno izbiro oseb z izrazito motenim vključevanjem.

Ugotovili smo, da so razlike med spremenljivkami, ki določajo obliko storitve kaznivega dejanja, in tisto, ki opredeljuje storilčevo razmerje do dela, statistično pomembne razlike, koeficient asociacije, ki govori o povezavi med temi spremenljivkami, pa je precej nizek [$P = Q$ (I, J) = 2882, $x^2 = 56.2331$, $df = 6$, $Pr(x^2/df) = .000000$].

Nadalje smo pri razčlenjevanju teh dveh spremenljivk ugotovili, da je moteno razmerje do dela najmanj prisotno v podvzorcju izpraševancev, ki so storili kaznivo dejanje s surovim ravnanjem, neprimerno bolj pa pri tistih, ki so to storili z zanemarjanjem.

Ta podatek je v skladu tudi z izkušnjami službe za socialno varstvo in organov kazenskega pravosodja, ki pravijo, da je zanemarjanje mladoletnika oziroma grobo zanemarjanje njegove vzgoje pogosto posledica potepuštva, prostitucije, odsotnosti želje z delom zagotoviti gmotno osnovo za vzgojo in izobraževanje otroka, za njegovo nego in preživljanje. Zato so ti otroci velikokrat oddani v tuje družine ali zavode in storilci ne morejo z njimi grdo ravnati, ampak jih pretežno le zanemarjajo.

Potepuštvo je kot patološka oblika vedenja odraz močno motenega prilagajanja neke osebnosti. Za nekaj več kot 1/3 izpraševancev našega vzorca smo ugotovili, da se nagibajo k potepuštvu.

Ugotovili smo, da je potepuštvo najmanj značilno za storilce, ki samo surovo ravnaajo z otroki, najbolj pa za storilce, ki jih samo zanemarjajo. To je tudi razumljivo, ker osebe, ki se potepajo, niso dosti v stiku z družino oziroma otrokom, v primerih pa, ko nimajo družine, tudi nimajo priložnosti pokazati svoj negativen odnos do otroka s surovim ravnanjem. Po drugi strani pa je njihov način življenja tak, da se odteguje vsaki skrbi za vzgojo, nego in preživljanje otroka, otroke jim pogosto odvzamejo in oddajo v zavod ali drugo družino, zato tudi njihovo razmerje do otroka lahko označimo le kot zanemarjanje. Povezava med spremenljivkama je manj izrazita, razlike pa so statistično kljub temu pomembne [$P = Q$ (I, J) = 3451, $x^2 = 61.2670$, $df = 4$, $Pr(x^2/df) = .000000$].

Prostitucija je patološka oblika vedenja, ki ima daljnosežne razdiralne posledice. Ena izmed njih je vsekakor težka motenost razmerij v mikro okolju, še posebno razmerja do otrok. Okolje, v katerem živijo prostitutke, je nasičeno z različnimi vedenjskimi motnjami in je zato za vzgojo in mentalno zdravje otrok izrazito neugodno. Skoraj 1/5 oseb, zajetih v to izpraševanje, se ukvarja s prostitucijo. Lahko rečemo, da se je 40 % žensk, ki so bile obsojene za surovo ravnanje in zanemarjanje otrok, ukvarjalo s prostitucijo.

Obliko storitve kaznivega dejanja smo povezali s prostitucijo in ugotovili, da prostitutke v nobenem primeru niso storile kaznivega dejanja

po členu 196 prejšnjega KZ samo s surovim ravnanjem in da so neprimerno večkrat otroke samo zanemarjale kot pa z njimi surovo ravnale in jih zanemarjale.

Vendar pa ne moremo z gotovostjo trditi, da ženske, ki se ukvarjajo s prostitucijo, niso nagnjene k fizičnemu in psihičnemu surovemu ravnanju s svojimi otroki, kakor bi to lahko sklepali iz rezultatov o odnosu med obliko storitve kaznivega dejanja in podatkom o prostituciji. Treba je namreč upoštevati, da otroke prostitutk že zelo zgodaj oddajo v druge družine in v zavode ravno zato, da ne bi bili izpostavljeni pogubnemu vplivu patologije okolja, v katerem prostitutka živi. Ženske, ki se ukvarjajo s prostitucijo, največkrat pridejo pred sodišče le zaradi grobega zanemarjanja vzgoje svojega otroka, ker z otrokom sploh nimajo nobenega stika in je le-ta prikrajšan za vso potrebno materinsko toplino; prav tako pa ne skrbijo več za otroka, ki živi v zavodu ali drugi družini. Torej je večji delež zanemarjanja, kot oblike kaznivega dejanja, bolj posledica objektivnih okoliščin kot pa nenaklonjenosti takim oblikam kaznivega dejanja.

Nasilje v družini je pogosto pomemben dejavnik, ki prispeva k skrajno negativnemu vzgojnemu ozračju, ki je lahko obremenjeno tako s surovim ravnanjem kot z zanemarjanjem otrok in mladoletnikov. Znano je, da duševno ali telesno surovo ravnanje članov družine med seboj ne vključuje vedno tudi otroka. Zato nas je zanimal tudi ta vidik.

Ugotovili smo, da se več kot $\frac{1}{3}$ izprašancev ne obnaša nasilno v krogu svoje družine, da je relativno malo izprašancev nasilnih samo do otrok (9,5%), ne pa tudi do drugih družinskih članov, da so tisti, ki se nasilniško obnašajo (43,5%), največkrat enako nasilni do otrok in do drugih družinskih članov. Nasilniški model vedenja pri izpraševancih našega vzorca ni bil usmerjen samo na določene družinske člane, temveč na celotno okolje, v katerem živijo.

Prejšnja obsojenost za kazniva dejanja, storjena nasilno ali na kakšen drug način je praviloma pomemben kazalec za negativno oceno življenjske poti in vedenja neke osebnosti, še posebno, če le-ta sodi v sloj prebivalstva, za katerega so značilne razne oblike asocialnega vedenja, kot je to primer s tukaj obravnavanimi storilci. Glede na podatke o prejšnjih obsojenostih, torej o kriminalnem povratništvu, se nam je utemeljeno postavljalo vprašanje, ali je to dejstvo na nek način povezano s pojavnimi oblikami sto-

ritve kaznivega dejanja, ki ga tu obravnavamo. Več kot $\frac{1}{4}$ izpraševancev je bila že obsojena in to 11,8% za nasilje in druge prestopke in 15,8% samo za kazniva dejanja, storjena brez nasilja. Ugotovili smo, da so izpraševanci povratniki, ki jih je v skupnem vzorcu 27,7%, znatno manj zastopani v vzorcu izpraševancev, ki so storili kaznivo dejanje samo z zanemarjanjem (19,6%), kot med tistimi, ki so storili dejanje samo s surovim ravnanjem (41,3%), oziroma v podvzorcu storilcev, ki so zanemarjali in surovo ravnali z otroki (33,2%). Očitno je, da so se izpraševanci, ki so bili že obsojeni za neko kaznivo dejanje, bolj nagibali k surovemu ravnanju oziroma surovemu ravnanju, združenemu z zanemarjanjem, kot samo k zanemarjanju.

Prejšnja obsojenost je očitno v precejšnji meri povezana ravno s surovim ravnanjem kot obliko storitve kaznivega dejanja. Še več, ko smo opazovali podvzorec storilcev, ki so bili obsojeni za nasilna dejanja (bodisi samo za taka dejanja, bodisi za taka in druga dejanja) in primerjali s podvzorcem izpraševancev, ki so jih prej obsojili samo za nenasilna kazniva dejanja, smo ugotovili, da so med tema dvema podvzorcema stalne razlike tudi glede na obliko storitve kaznivega dejanja. Izpraševanci, ki so bili pred tem obsojeni za prestopke z nasilniškimi prvinami, so znatno bolj udeleženi v nasilnem vedenju do otroka, medtem ko tisti povratniki našega vzorca, ki so prejšnja kazniva dejanja storili brez nasilniške prvine, bolj nastopajo med izpraševanci, ki so kaznivo dejanje iz člena 196 prejšnjega KZ storili samo z zanemarjanjem.

Med spremenljivko, ki določa obliko storitve kaznivega dejanja, in tisto, ki opredeljuje povratništvo izpraševancev, so pomembne statistične razlike, povezanost pa je razmeroma manj izrazita [$P = Q(I, J) = .2993$, $\chi^2 = 37.5734$, $df = 4$, $Pr(\chi^2/df) = .000000$].

Med patološkimi pojavi, za katere vemo iz izkušenj, da pogosto ustvarjajo obravnavano kriminalno razmerje staršev do otrok, je vsekakor pomembno tudi čezmerno uživanje alkohola. Zato nas je zanimalo razmerje med tema dvema pojavoma. Takoj lahko povemo, da smo med tema dvema spremenljivkama ugotovili statistično pomembne razlike in da je koeficient asociacije po Pearsnu dovolj izrazit, kar pomeni, da so spremenljivke med seboj povezane

[$P = Q(I, J) = .5324$, $\chi^2 = 169.3939$, $df = 6$, $Pr(\chi^2/df) = .000000$].

Med 549 izpraševanci je 36,1% izrazitih alkoholikov, 23,3% oseb pije čezmerno, 10,6% pije

zmerno, 30 % oseb pa ni nagnjenih k alkoholizmu.

Ugotovili smo, da je odnos do alkohola zelo povezan z obliko storitve kaznivega dejanja. Pri izrazitih alkoholikih smo ugotovili, da redko kršijo obravnavani člen samo z zanemarjanjem, veliko bolj kot v skupnem vzorcu so udeleženi med storilci, ki duševno ali telesno surovo ravna-jo z otroki in jih, ali pa tudi ne, zanemarjajo. Nasprotno pa storilci, ki ne pijejo ali le zmerno pijejo, sodijo bolj v skupino, ki zanemarij otroke, ne ravna pa z njimi surovo. Podatki ne presenečajo, ker je povezava med alkoholizmom, napadalnostjo in nasilnostjo že dobro znana, zlasti še v okviru družine.

Razmerje med pojavnimi oblikami storitve dejanja in nekaterimi značilnostmi žrtve

Da bi preverili mnenje, po katerem imajo različne pojavnne oblike storitve kaznivega dejanja surovega ravnanja in zanemarjanja otrok različno razmerje in učinek, smo postavili spremenljivko, ki zajema oblike storitve dejanja, v razmerje s spremenljivkami, ki določajo odnos storilca do oškodovanega otroka, otrokovo starost, zdravstvene posledice, higieno, prehrano in urejenost otroka, posebno poguben vpliv na vzgojo in ugotovljene vzgojne posledice.

Pri ugotavljanju družinskega odnosa storilca do oškodovanega otroka smo ugotovili, da so to v 73,6 % zakoniki starši, v 23,3 % nezakonski starši in v 3,1 % nadomestni starši (očim, mačeha, priležnik, priležnica itd.).

Razmerje med pojavno obliko storitve kaznivega dejanja in podatkom o storilčevem odnosu do oškodovanega otroka pove, da so razlike statistično pomembne, koeficient asociacije pa je srednje izrazit

$$[P = Q(I, J) = .3652, \quad x^2 = 73.5624, \quad df = 4, \\ Pr(x^2/df) = .000000].$$

Za nadomestne starše je značilno, da so storili prestopke pretežno s surovim ravnanjem, za nezakonske roditelje, da so otroka pogosto samo zanemarjali, zakoniki starši pa bolj kot eni in drugi kršijo obravnavani člen zakona v celoti, tako s surovim ravnanjem kot z grobim zanemarjanjem otroka.

Zanemarjanje otrok nezakonskih staršev je najverjetneje posledica dejstva, da otroci pogosto ne živijo z njimi, temveč so oddani v drugo družino ali v zavod in tako starši tudi nimajo priložnosti, da bi z otroki surovo ravnali. Otroke

poročenih staršev pa redkeje ločijo od družine in tako se močno moteno razmerje v družini najpogosteje kaže ne le v zanemarjanju otrok, temveč tudi slabo vpliva na njihovo telesno in duševno zdravje.

Kar zadeva starost oškodovanih otrok, smo ugotovili, da je 23,3 % izpraševancev storilo kaznivo dejanja v škodo otrok, starih do 5 let, 35,5 % v škodo otrok, starih 6—14 let, 11,3 % v škodo otrok, starejših od 14 let, 30 % storilcev pa je oškodovalo otroke različnih starosti. Opazili smo, da so oškodovani predvsem mlajši otroci in da je pogost primer, ko je hkrati oškodovanih več otrok, kar je še zlasti družbeno nevarno.

Samo surovo ravnanje srečamo pogosteje v zvezi z otroki, stari 6—14 let, grobo vzgojno zanemarjeni pa so predvsem otroci do 5 let. Izpraševanci, ki so storili dejanje v škodo otrok, starih nad 14 let, so to najpogosteje naredili na oba načina, torej z zanemarjanjem in s surovim ravnanjem.

Pri 55 % storilcev so ugotovili, da so njihovi otroci utrpeli tudi zdravstveno škodo. Okoli 30 % storilcev je imelo otroke, pri katerih so ugotovili samo negativne duševne posledice, 25,1 % storilcev pa je imelo otroke s telesnimi in duševnimi motnjami.

V celoti je potrjena domneva, da so zdravstvene motnje pri otrocih izpraševancev tesno povezane z obliko storitve kaznivega dejanja. Med opazovanimi spremenljivkami so statistično pomembne razlike, koeficient asociacije pa je razmeroma izrazit

$$[P = Q(I, J) = .4962, \quad x^2 = 131.0347, \quad df = 4, \\ Pr(x^2/df) = .000000].$$

Otroci, ki so bili samo zanemarjani, največkrat niso imeli škodljivih zdravstvenih posledic. Nasprotno pa je v podvzorcu izpraševancev, ki so surovo ravnali z otroki oziroma so jih obenem tudi zanemarjali, otrok, ki ne bi imeli škodljivih zdravstvenih posledic, znatno manj, kot pri otrocih v skupnem vzorcu.

Pri opazovanju vrst škodljivih zdravstvenih posledic (samo duševne, telesne in duševne) v razmerju do oblik storitve kaznivega dejanja smo ugotovili, da nobena od le-teh ni posebno povezana samo z duševnimi motnjami otrok, ki so bili žrtve kaznivega dejanja po členu 196 prejšnjega KZ. Otroci s telesnimi in duševnimi škodljivimi posledicami so bili žrtve surovega ravnanja ter surovega ravnanja in hkrati zanemarjanja veliko pogosteje kot pa samo zanemarjanja.

Surovo ravnanje je torej, sodeč po povedanem, glavni vzrok sestavljenih škodljivih zdravstve-

nih posledic, saj zajema ta vzorec veliko več otrok kot skupni vzorec.

Za tako razvrstitev zdravstvenih posledic v podvzorcih, ki so oblikovani po obliki storitve kaznivega dejanja, je v veliki meri vzrok dejstvo, da so za zanemarjanje otroka v večji meri obsojani starši, katerih otroke so pravočasno oddali in s katerimi zato niso surovo ravnali, pa tudi samo zanemarjanje ni povzročilo škodljivih zdravstvenih posledic zaradi pravočasnega in ustreznega varstvenega posega.

Pri izpraševancih, ki samo surovo ravnajo ali pa obenem tudi zanemarjajo otroka, gre največkrat za nasilne alkoholike, ki dalj časa ustvarjajo vzdušje s pogubnim vplivom na psihosomatsko zdravje otroka.

Obravnavani vzorec zajema nad 60% storilcev, katerih otroci žive v neurejenih in nehigien- skih razmerah.

Izpraševancev, katerih otroci niso prikrajšani pri higieni, prehrani in urejenosti, je nekaj manj kot v skupnem vzorcu; to so predvsem tisti, ki z otroki samo surovo ravnajo, pogostejša pa je ta napaka pri tistih, ki obenem otroke tudi zanemarjajo (to so navadno napadalni alkoholiki).

Razlike med temi spremenljivkami (oblika storitve dejanja in higiena, prehrana, red) so statistično pomembne, povezanost pa je slaba

$$[P = Q(I, J) = 2099, \quad x^2 = 23.7459, \quad df = 4, \\ Pr(x^2/df) = .000090].$$

Pod pojmom posebno poguben vpliv na vzgojo otroka smo imeli v mislih vse tiste primere, pri katerih smo ugotovili, da se je storilec pred otrokom še posebno nemoralno vedel (mati se prostituira vpričo otroka, oče sili mater k spolnim odnosom vpričo otroka itd.) in tudi primere, ko je storilec napeljeval otroka k asocialnemu in prestopniškemu vedenju, k nemoralnemu vedenju, ali pa je bil do takega otrokovega vedenja strpen. Pri 40% izpraševancev smo ugotovili, da so imeli posebno poguben vpliv na vzgojo otroka.

Ugotovili smo, da so pojavne oblike posebno pogubnega vpliva na vzgojo otrok veliko pogostejše v primerih, ko gre za surovo ravnanje in zanemarjanje, kot v primerih, kadar gre samo za zanemarjanje ali samo za surovo ravnanje. Zdi se, da osebe, ki kršijo zakon na oba načina, sodijo po tipu osebnosti med tiste, pri katerih zasledimo tudi druge težke vedenjske odklone, ki pa se še zlasti kažejo v nemoralnem in prestopniškem vedenju oziroma v strpnosti do takega vedenja.

Med otroki naših izpraševancev smo ugotovili, da se v več kot polovici primerov pojavljajo raz-

ne in različno močne vedenjske motnje. Pri 38,2% izpraševancev smo ugotovili, da imajo njihovi otroci manjše vedenjske motnje, pri 14,2% pa težje oblike vedenjskih motenj. Ta podatek nas ni presenetil. V primerih, kjer je surovo ravnanje združeno z zanemarjanjem, so škodljive vzgojne posledice pogostejše kot v primerih, kjer je zastopana samo ena oblika storitve tega kaznivega dejanja, torej kadar gre za zanemarjanje ali samo za surovo ravnanje. Tudi z vidika vzgojnih posledic je torej surovo ravnanje, združeno z zanemarjanjem, družbeno nevarnejša oblika storitve tega kaznivega dejanja.

Manjše vedenjske motnje so pogostejše v podvzorcu izpraševancev, ki so storili kaznivo dejanje na dva načina, pa tudi med tistimi, ki so z otroki samo surovo ravnali. Nasprotno pa so manjše motnje zastopane redkeje kot v skupnem vzorcu pri tistih izpraševancih, ki so otroke samo zanemarjali.

Razlike med spremenljivkami so statistično pomembne, povezava pa je manj izrazita

$$[P = Q(I, J) = .2212, \quad x^2 = 25.3291, \quad df = 4, \\ Pr(x^2/df) = .000000].$$

Pojavne oblike storitve kaznivega dejanja in kazenski postopek

Ugotovili smo, da v 1/4 primerov prijavlja kaznivo dejanje policija, v enakem številu primerov družinski član, v 40% primerov socialno varstvo, samo v 7,6% primerov pa šola ali zdravstvena ustanova. Pri tem smo opazili, da organi milice manjkrat prijavljajo primere, kjer gre samo za surovo ravnanje, kot če gre za zanemarjanje otroka ali za obe pojavni obliki.

Družinski člani najmanj prijavljajo zanemarjanje. Očitno so za to manj občutljivi, ker v veliki meri tudi sami prispevajo k takemu stanju. Starši najpogosteje prijavljajo samo surovo ravnanje ali pa primere, ko je le-to združeno z zanemarjanjem.

Socialno varstvo pa, nasprotno, pogosteje prijavlja zanemarjanje, veliko manj pa primere surovega ravnanja z otroki. Otroci, ki so zanemarjeni na zunaj in vzgojno ali otroci, za katere materialno nihče ne skrbi, so breme za socialno varstvo, zato jih le-to oddaja v tuje družine ali zavode ali pa jih gmotno podpira. To je obenem poglavitni razlog za prijavljanje kaznivih dejanj. Na surovo ravnanje se ta služba ne odziva v zadostni meri, kar pa ima zelo škod-

ljive posledice za učinkovito varstvo otrok pred surovim ravnanjem.

V drugih državah vodita v prijavljanju tega kaznivega dejanja šola in zdravstvena služba. Pri nas prijavljata ti dve ustanovi predvsem storilce, ki so z otrokom surovo ravnali (15,3%), vendar pa je to na žalost že po naravi stvari njuna domena, saj mora zdravstvena služba po zakonu prijavljati take primere, medtem ko šola prijavlja samo izjemne primere (krvave podplutbe, črnave in drugi znaki surovega ravnanja z otroki).

Razlike med spremenljivkami, ki določajo pojavno obliko storitve in subjekt prijave, so statistično pomembne, koeficient asociacije pa kaže, da je povezava slaba

$$[P = Q(I, J) = .2685, \quad x^2 = 43.2168, \quad df = 6, \\ Pr(x^2/df) = .000000].$$

Pri nadaljnjem preučevanju smo se prepričali, da organi milice pogosteje prijavljajo primerke, ko so storilci surovi samo do otrok, ne pa tudi do drugih družinskih članov. V tovrstnih primerih pa družinski člani prijavljajo kaznivo dejanje manjkrat, kot to velja za skupni vzorec, veliko pogosteje pa, kadar je nasilje naperjeno tudi nanje. Očitno je, da skušajo družinski člani na ta način zavarovati predvsem sebe, ker v primerih, kadar niso neposredno ogroženi, sami niso posebno v skrbeh za otroka.

Služba socialnega varstva je pri prijavljanju obravnavanega kaznivega dejanja veliko dejavnejša pri osebah, ki so to dejanje storile nenasilno, kot pa, kadar gre za nasilneže. Šola in zdravstvena služba pa posredujeta le, kadar je žrtev otrok.

Nobenega dvoma ni, da se organi družbenega nadzorstva premalo ukvarjajo z odkrivanjem in prijavljanjem nasilnega in surovega ravnanja z otroki.

Razlike med opazovanimi spremenljivkami so statistično pomembne

$$[P = Q(I, J) = .2959, \quad x^2 = 60.1352, \quad df = 9, \\ Pr(x^2/df) = .000000].$$

Spremenljivka, ki določa pojavno obliko surovega ravnanja in zanemarjanja otroka, ne razločuje samo osebe, ki prijavlja kaznivo dejanje, temveč v veliki meri vpliva na dokaze, ki jih ima sodišče. To spremenljivko smo primerjali s podatkom, ali je priča roditelj, oškodovani otrok, sosed ali socialni delavec kot predstavnik službe socialnega varstva.

Za starše smo ugotovili, da so v manj kot polovici primerov nastopili kot priče proti drugemu

roditelju, priležniku, nadomestnemu staršu ali kaki drugi osebi, ki je storila to kaznivo dejanje.

Med pojavnimi oblikami storitve kaznivega dejanja in podatkom o roditeljevem pričevanju so statistično pomembne razlike, pa tudi povezava med spremenljivkami je razmeroma izrazita

$$[P = Q(I, J) = .5415, \quad x^2 = 141.5694, \quad df = 3, \\ Pr(x^2/df) = .000000].$$

Po razmerju med navedenimi spremenljivkami smo se lahko prepričali, da v primerih, ko gre samo za zanemarjanje brez surovega ravnanja, roditelj redkeje nastopi kot priča, kakor v primerih, ko je mladoletnik žrtev samo surovega ravnanja ali surovega ravnanja in zanemarjanja.

To lahko razložimo z okoliščino, da je med storilci, ki samo zanemarjajo otroka, veliko več žensk kot moških in to žensk, ki ne živijo skupaj z otrokovim očetom, zato drugi roditelj ne more nastopiti kot priča. V primerih pa, da starši živijo skupaj in je eden izmed njiju nasilen, je drugi zaradi njegovega vedenja prav tako prizadet in zato ne mara pričati.

Da bi to preverili, smo spremenljivko, ki opredeljuje nagnjenje do nasilniškega vedenja, primerjali s podatkom, ali je roditelj nastopil kot priča ali ne. Ugotovili smo ne le pomembne statistične razlike, temveč tudi, da je koeficient asociacije med opazovanimi spremenljivkami precej izrazit

$$[P = Q(I, J) = 5315, \quad x^2 = 141.5694, \quad df = 3, \\ Pr(x^2/df) = .000003].$$

Ugotovili smo, da v primeru, ko storilec ni nasilen, roditelj redkeje nastopi kot priča kakor pa v primerih, ko gre za surovo ravnanje in zanemarjanje. Še več, kadar je žrtev nasilja samo otrok, se roditelj za pričevanje odloči redkeje, kot je to primer v skupnem vzorcu. Pogosteje pa nastopi kot priča tedaj, kadar je storilec nasilen tudi do širše okolice.

Zelo pogosto srečujemo v strokovni literaturi stališče, naj otrok ne bi pričal proti staršem, če ni to zelo nujno, saj tako dejanje otroka globoko pretrese in je obenem trajna ovira za kasnejšo ponovno vzpostavitev bolj ali manj normalnega razmerja z obsojenimi starši. Na podlagi dolgotrajne prakse pa lahko trdimo, da to ni pravilo, vendar pa je treba v vsakem primeru posebej oceniti, do kakšne mere se je nujno opreti na pričevanje oškodovanega otroka. V našem vzorcu je otrok nastopil kot priča zoper storilce kaznivega dejanja surovega ravnanja in zanemarjanja v 35,5% primerov. Pri povezavi pričevanja otroka in oblike storitve kaznivega dejanja smo

ugotovili statistično pomembne razlike, koeficient korelacije pa je srednje izrazit

$$[P = Q(I, J) = 3708, \quad x^2 = 58.7014, \quad df = 2, \\ \text{Pr}(x^2/df) = .000000].$$

Opazili smo namreč, da otrok, ki je bil žrtev, priča veliko pogosteje, kadar so z njim samo surovo ravnali, kot pa v primerih, ko so ga samo vzgojno zanemarjali.

Opazovali smo tudi razmerje med pričevanjem soseda in oblikami kaznivega dejanja in ugotovili, da je sosed bolj pripravljen pričevati na sodišču, ko gre za surovo ravnanje, kot pa če je otrok zanemarjen

$$[P = Q(I, J) = 2416, \quad x^2 = 25.6711, \quad df = 2, \\ \text{Pr}(x^2/df) = .000000].$$

Omenjene razčlenitve razmerja med pojavnimi oblikami storitve dejanja in pričevanja staršev, otroka samega ali sosedov so nas v določeni meri presenetile. Pričakovali smo, da bodo priče, katerih sodelovanje v postopku smo razčlenjevali v primerih surovega ravnanja manj zavzete kot pri zanemarjanju otroka. To je bilo pričakovati

zato, ker je pri surovem ravnanju vedno nevarno, da bo tudi priča imela nevšečnosti in da jo bo nasilni storilec napadel. Očitno pa ta okoliščina ni odločilna, samo zanemarjanje pa v zavesti ljudi še ni dovolj tehten razlog, da bi se v teh primerih zavzemali za pričevanje.

Posebej smo razčlenili vlogo socialnega delavca pri pričevanju. Organe kazenskega pravosodja so kar v $2/3$ primerov napotili k socialnim delavcem kot pričam. Pri opazovanju pojava socialnega delavca kot priče v razmerju do treh načinov storitve kaznivega dejanja smo se prepričali, da le-ta priča v primerih, ko je dejanje storjeno samo s surovim ravnanjem dvakrat manj, kot se pojavlja v vlogi priče v skupnem vzorcu. Po vsem sodeč, vzbuja enako kot pri prijavljanju, vzgojna zanemarjenost pozornost službe socialnega varstva prej kot surovo ravnanje z otrokom. Razlike so statistično pomembne

$$[P = Q(I, J) = 2717, \quad x^2 = 32.3280, \quad df = 2, \\ \text{Pr}(x^2/df) = .000000].$$

Prevedla: Marija Milenković

UDC 343.623

Criminal Offence of Child neglect and Abuse

Singer Mladen, Substitute of Republic Prosecutor, Republic Public Prosecutors Office of SR Croatia, Zagreb

According to a sample of 549 adult persons of both sexes, convicted in the period 1967—1977 in SR Croatia for criminal offences of child neglect and abuse, it was stated that the accused were persons demonstrating various forms of sociopathic behavior. The detection of this criminal phenomenon is not organized, the criminal activity lasts a very long time and produces serious educational and me-

dical consequences. The reaction of the criminal justice agencies is very slow and sentencing policy not in accordance with the social dangerousness of the offence. Correlations between the way the offence is committed and the personal characteristics of the offenders, the pathology of their behavior and the means of criminal procedure are statistically significant.